

## חג סוכות

### 'בכל דרכיך דעהו'

במהלך השנה ישנם מועדים רבים, אשר לחלקם אנו מרגישים חיבור מסוים מאחר ומבינים יותר את מהותם; חגים כגון ראש השנה, יום כיפור, שבועות וחנוכה. אלא שישנם מועדים כחג הסוכות, שחסר לרבים מבינינו את ההבנה בעניינו של המועד וקשה יותר להתחבר לחג בצורה נכונה. המציאות היא שלא מבינים על נכון את ענין המועד ועוברים את ימי החג בצורה מאוד רדודה ושטחית, במקום להשיג את המעלות העצומות שניתן לזכות להן.

בדברים הבאים נבוא להבין מעט מן התוכן הפנימי שבחג הסוכות, להגיע לרוממות והתעלות מסויימת ולקבל משמעות חדשה ועמוקה במהותם של הימים, ותפילתנו שנזכה לכך:

### למען ידעו דורותיכם

נאמר בתורה: "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים" (ויקרא כג, מב). בפסוק מוזכר לשון 'דעת' - 'למען ידעו דורותיכם'. זהו דב המיוחד בגח הסוכות שלא מצאנו כן בשאר המועדים, וכגון באכילת מצה שלא נאמר בה 'למען ידעו' על המצות שאכלו בני ישראל ביציאת מצרים. ומבואר בספרים, שכאשר התורה אומרת בחג הסוכות 'למען ידעו', הכוונה היא שחג הסוכות הוא זמן מיוחד של 'דעת'. יש לבאר מה עניינה של הדעת בכלל ומהי הדעת המיוחדת שניתן להשיגה בחג הסוכות:

דעת פירושו חיבור. בפסוק כתוב "ידע האדם את חוה אשתו" - 'ידע' לשון חיבור. וכאשר מדברים על כוח הדעת שניתן באדם, הדעת היא החיבור בין החכמה לבינה. 'חכמה' היא הידיעה, שאדם יודע דבר מסוים כגון ששמע או קיבל מרבו דבר כלשהוא, אולם הוא עדיין אינו מבין באמת את הידיעה הזו. וה'בינה' היא כאשר הוא מתחיל להבין את עומק הדבר בהבנה אמיתית ובבהירות, ומכאן זה הוא יכול להבדיל בין דבר למשנהו כגון להבחין בהבדל התהומי שבין קדושה לחולין וכדו', אשר בלא כוח הבינה הכל קרוב להיות דומה. וכאשר יש את החיבור הנכון בין הידיעה השכלית אל חושי הלב והדברים התבהרו לאמיתתם, זהו הנקרא 'דעת', שהוא יודע וזה מאומת אצלו בבהירות גמורה (עי' בביאור המלבי"ם לספר משלי א, כב). זהו המושג הכללי של דעת. ובפסוק נתבאר שישנה דעת מיוחדת המונחת בחג הסוכות, והדעת הזאת שייכת במיוחד לשיבה בסוכה - 'ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי'. ננסה לעמוד על כוונת הדברים:

בפסוק במשלי נאמר 'בכל דרכיך דעהו' (ג, ו), ואיתא בגמ' (ברכות סג, א) 'דרש בר קפרא איזוהי פרשה שכל גופי תורה תלויין בה, בכל דרכיך דעהו והוא יישר ארחתיך'. 'בכל דרכיך דעהו' היינו שעל האדם לכוון את כל מעשיו ע"י כוח הדעת ולקיים בהם את רצון ה'. כוונת הדברים היא כפי שהיה אומר מרנא הגר"ס זיע"א, שישנם ארבעה חלקי שו"ע המורים כיצד לקיים את ההלכה בכל דבר, ובנוסף לכך יש את 'השולחן ערוך החמישי'. חלק זה שבשו"ע עניינו הוא 'בכל דרכיך דעהו' - שיכוון האדם את כל מעשיו, על ידי כוח הדעת, לעבודת הבורא.

עצם ההבדל בין ד' חלקי השולחן ערוך לחלק החמישי הוא, שבארבע חלקי השו"ע לא צריך את ה'דעת' המיוחדת להבין כיצד לנהוג בהם. כאשר מתעוררת שאלה הלכתית כגון בהלכות שבת וכדו', מעיינים בשולחן ערוך ובדקים מהי ההלכה, ואלו הם דברים מפורשים ומוגדרים. שונה מהם הוא השו"ע החמישי, אשר הלכותיו נקבעים על ידי כוח הדעת המורה כיצד צריכים לנהוג בכל מצב, לקיים בו את רצון ה'. בספר חובת הלבבות מבואר שאין מושג של 'דברי רשות' - שלא קיימת אף פעולה ותנועה שאדם עושה ואין עליו מקום בתורה כיצד לנהוג בו, ובכל מצב האדם צריך לחיות על פי רצון ה', אלא שישנם דברים שאינם מוגדרים, המשתנים לפי המצב והמקום וכו' ובהם צריכים לדון ע"י כוח הדעת לפי כל הנתונים מהו רצון ה' בשעה זו, וההכרעה בדברים אלו יכולה להשתנות בכל זמן לפי הענין.

כוח ההכרעה בעניינים הנוגעים ל'דעת' ניתן לתלמיד חכם שיש לו דעת תורה, שכאשר אדם עמל ויגע בתורה עם התנאים הנכונים, עד ששכלו מתאחד עם התורה ורואה את כל דרכי החיים באספקלריא של תורה, תלמיד חכם זה נקרא 'תלמיד חכם שיש בו דעה' והוא זה שיכול להכריע בכל דברי הרשות כיצד לכוונם לעשיית רצון ה'.

### ישיבת הסוכה - במחיצתו של הקב"ה

בספרים כתוב שחג השבועות הוא בגדר קידושין של כלל ישראל עם הקב"ה, והנישואין הוא במועד של סוכות. נישואין זה הרי בגדר של 'עמו', כפי שמבואר בדברי הסמ"ע שיסוד חיוב המזונות של הבעל לאשתו אינו כסתם חיוב מזונות שהבעל חייב לאשתו אלא הוא מצד שהם חיים יחד ואשתו היא 'עמו', ומדין זה הבעל דואג לאשתו לכל צרכיה. ובסוכה אנו הרי יושבים 'בצילא דמהימנותא' כפי שידוע מדברי הזוהר הקדוש, והיינו שבישיבה בסוכה אנו נמצאים 'עמו' - יחד עם הקב"ה.

בחג הסוכות אנו יוצאים מן הבית לסוכה והיא הדירה שלנו בימי החג. ובגמרא כתוב שאדם צריך לעשות את כל ענייניו בסוכה 'תנו רבנן כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע וביתו עראי כיצד היו לו כלים נאים מעלן לסוכה, מצעות נאות מעלן לסוכה, אוכל ושותה ומטייל בסוכה' (סוכה כח, ב). כשאדם אוכל בסוכה או ישן ומטייל בסוכה הוא מקיים בזה מצוה. זהו דבר מיוחד שלא מצינו כמותו באף מקום - שבכל דברי הרשות של האדם הוא מקיים בזה מצות סוכה. וזוהי מהותה של הסוכה - שכל מציאות חיינו היא עם הקב"ה. בזה אנו חיים במהלך של 'בכל דרכיך דעהו' - כל התנהלות חיינו היא בגדר 'עמו' - יחד עם הקב"ה ובצילא דמהימנותא.

המושג של בכל דרכיך דעהו הוא להיות מחוברים להקב"ה בכל מצב וענין, והדעת שהיא החיבור, היא החיבור להקב"ה, שבכל מעשה ומעשה, כוח

הדעת מכריע כיצד לקיים בו את רצון ה' ובכך אנו חיים עם הקב"ה תמיד. זוהי אף הדעת המיוחדת שהיתה לדור יוצאי מצרים, שהקב"ה הושיבם בענני כבוד ודאג לכל צרכיהם (כדרך שהבעל דואג לאשתו מצד שהיא 'עמו'). וכפי שביארנו, היסוד הוא ששיבת הסוכה היא בגדר 'עמו' שיושבים במחיצתו של הקב"ה וזו הדעת המיוחדת שהיתה במדבר שהיו מחוברים לגמרי להקב"ה בכח הדעת, והבינו וידעו מהו רצון ה'. זוהי הדעת שצריכים להשיג בחג הסוכות, הדעת של 'בכל דרכיך דעה' אשר זוהי עניינה של הסוכה.

כאשר אנו לומדים בבית המדרש או מתפללים, קל יותר להרגיש שאנו עובדים את הקב"ה, שהרי כל עסקנו הוא בקיום התורה והמצוות. אבל מה קורה כאשר יוצאים מבית המדרש - אברך נמצא עם משפחתו בביתו, בחור נמצא בפנימייה או בחדר האוכל, האם גם אז אנו נמצאים עם הקב"ה, או שמרגישים שנמצאים כעת בכעין 'רשות' אחרת אשר בה אנו אוכלים ומתעסקים בשאר עניינים לשם הנאת הגוף בלבד ומנותקים מעבודת ה'. בחג הסוכות עלינו לקבל את הדעת הזאת של בכל דרכיך דעה, ולהכיר שבכל מצב אנו חיים עם הקב"ה, ואין בזה הבדל בין בית המדרש לשאר המקומות, אלא 'בכל דרכיך דעה'.

## המלחמה מול היצר הרע שמחוץ לאדם

בעת אמירת ההלל אנו מנענעים את ארבעת המינים כשאומרים 'אנא ה' הושיעה נא', וכן ב'הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו'. ובטעם הדבר שמנענעים דווקא במקומות אלו נראה לבאר כך: ה'משך חכמה' בפרשת אמור (כג, מב) מבאר שישנן מצוות בתורה שהן נוגדות את טבעו הפשוט של האדם אשר בהן אנו יוצאים מן החומריות, ומאידך ישנן גם מצוות שהן כפי דרך הטבע והן באות ומקדשות את החומר. והנה בחג הסוכות אנו מצווים בשתי מצוות מיוחדות - ישיבה בסוכה ונטילת ארבע מינים. מצות סוכה היא בדרך היציאה מן החומר שלאחר שהאדם עמל בשדה במשך חדשי הקיץ, הטבע הוא להיכנס כעת אל הבית ולנוח, ובאה התורה ומצווה אותנו לצאת מדירת קבע ולשבת בדירת עראי. מצוה זו נוגדת את הטבע הפשוט והיא מקדשת את האדם כנגד החומריות. אולם נטילת ארבעת המינים אינה מצוה להתנתק מן החומר כי אם לקחת את החומר ולקדשו, שמטבע העולם לשמוח בזמן האסיף בעטרות של שיבולים וכדו' ועל זה באה התורה ואומרת שצריכים לקחת ד' מינים ולהפוך את השמחה הפשוטה לשמחה לפני ה'.

והנה היסוד של ההושענות מבואר בספרים שהוא בקשה להינצל מן היצר הרע. וכידוע, יש יצר הרע פנימי ויש יצר הרע חיצוני. היצר החיצוני הוא מה שהיה קודם חטא אדם הראשון, שהנחש שהוא היצר הרע פיתה את חוה והוא היה עדיין מחוצה לה, ולאחר החטא נכנס היצר לתוך האדם עצמו ומאז יש לו גם יצר פנימי. וביום הכיפורים ישנה כפרה מסוימת על חטא אדם הראשון (שזהו המהלך של ראש השנה ויום הכיפורים, כפי שביארנו בהזדמנויות נוספות) ומשתחררים מעט מן השעבוד ליצר הרע שנכנס באדם לאחר החטא, כידוע. אולם היצר הרע שנמצא מחוצה לנו עדיין מסתובב ומפתה את האדם, ועל זה מבקשים ומתפללים לישועה שנינצל גם ממנו.

והנה עצם הפיתוי שפיתה הנחש את חוה הוא שהראה לה כמה טוב לאכול מעץ הדעת ואת התענוג שיש באכילתו, דהיינו שדרכו של היצר החיצוני הוא למשוך את האדם אל תענוגות העולם הזה ולהראות לו כמה הם טובים. והדרך להתגבר על זה תלוי בשני דברים: דבר ראשון צריכים לראות את העולם הזה כעראי, שכאשר היצר מפתה את האדם ומראה לו שהמטרה היא ליהנות כאן בעוה"ז, כנגד זה אנו מראים לו שהעולם הזה הינו עראי בלבד. וזהו אף השלב הראשון של ה'בכל דרכיך דעה' שמבינים שהעולם הבא הוא העיקר ושצריכים לצאת מן החומריות ולעבוד את ה'. חלק זה הוא היסוד של סוכה - 'צא מדירת קבע ושב בדירת עראי' - להבין שהעולם הזה הוא רק פרוזדור.

וכן על זה הדרך כותב הרמח"ל בדרך ה' (ד, ח) שהסוכה מרוממת את כלל ישראל ומבדילה אותם משאר העמים. והיינו כפשוט' שהסוכה מבדילה אותנו מן החומריות, וכידוע ששבעים אומות העולם הם כנגד היצר הרע החיצוני, והסוכה מנתקת אותנו מן היצר הזה, וכדרך שכתב המשך חכמה שהסוכה היא היציאה מן החומר. (איננו מדברים כאן כלל על מושגים של פרישות, אלא הנקודה היא שאדם צריך לחיות חיים של קדושה - שיהיו לו כוונות אמיתיות בכל מעשיו ובכל מה שעושה הוא נמצא במחיצתו של הקב"ה. גם הנאות שהוא נצרך להן, עיקר מטרתו בהן היא שיוכל לעבוד את ה' כראוי).

בנוסף לכך, יש את החלק השני של 'בכל דרכיך דעה', לא רק בסוכה שעניינה הוא לצאת מן החומר ולחיות עם הקב"ה, אלא אף בארבעת המינים אשר בהם אנו מקדשים את החומריות. השמחה המיוחדת שיש בד' מינים היא שמקדישים את הכל להקב"ה והופכים את כל חיינו למציאות של 'בכל דרכיך דעה'. באופן זה השפעתו של היצר הרע החיצוני בטלה לחלוטין, שהרי כל עצם כוחו הוא לפתות את האדם ולמושכו לתענוגי העולם הזה, אולם הכח של ד' מינים הוא להכיר בכך שגם תענוגי העולם שייכים לעבודת ה' - זוהי ההשלמה של בכל דרכיך דעה והדרך לגבור על היצר החיצוני.

זוהי הישועה הגדולה שאנו זוכים לה בחג הסוכות וזו התפילה המיוחדת של ההושענות. כאשר מנענעים את הלולב ב'אנא ה' הושיעה נא' - אנו מתפללים על ישועה מן היצר הרע החיצוני בזכות הלולב שהוא נוגד את היצר הזה. ואף מוסיפים ומנענעים ב'הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו', שזו הודאה והכרה בחסד העצום שעשה עמנו הקב"ה בכל התקופה הזו, שזכינו לנצח את היצר הרע.

בחג הסוכות עלינו לקדש את עצמנו, להתרומם ולחיות במהלך של בכל דרכיך דעה, שדעת זו היא חיבור החכמה עם הבינה, ובכך להיות קשורים עם הקב"ה בכל מצב ומצב. כשאנו חיים כך יש לנו שמחה עצומה על שמשיגים את השלמות שלנו ומתקרבים להקב"ה בכל דרכי החיים. באופן זה אין לנו כל סתירה בין החומריות לרוחניות ובכל מצב אנו מחוברים לעבודת ה', וגם כשמשתמשים בעולם הזה, הכל נעשה במהלך של עבודת ה'. זהו היסוד שעלינו לצאת עמו מחג הסוכות, שלא מרגישים כל סתירה בין עבודת ה' בבית המדרש ל'עבודה' שבשאר המקומות אלא בכל דרכי החיים אנו נמצאים 'עמו' - במחיצתו של הקב"ה. אם אכן נחיה בצורה כזו, כל חיינו יקבלו משמעות חדשה ומרוממת ותהיה לנו שמחה אמיתית בכל מצב.

**בעז"ה יתקיים ביקור חג מרכזי אצל רבינו שליט"א**

**בסוכה שע"י הישיבה - חזקיהו המלך 25 קטמון י-ם**

**ביום ה' ג' דחזה"מ בין השעות 20:00-22:00**

